

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА»

*(для студентів усіх форм навчання
напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства
та слухачів другої вищої освіти за спеціальністю
7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності))*

**Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2015**

Методичні вказівки до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Організація виробництва» (для студентів усіх форм навчання напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства та слухачів другої вищої освіти за спеціальністю 7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : М. М. Новікова, М. В. Боровик. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 39 с.

Укладачі: М. М. Новікова, д-р екон. наук, проф.;

М. В. Боровик, канд. екон. наук, доц.

Рецензенти: І. В. Гонтарева, д-р екон. наук, проф. Харківського національного економічного університету ім. Семена Кузнеця;

Г. О. Дорошенко, д-р екон. наук, проф. Харківського інституту фінансів Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі.

Рекомендовано кафедрою менеджменту і адміністрування, протокол № 1 від 29 серпня 2015 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ТЕМА 1 Організаційні основи виробництва.....	7
ТЕМА 2 Виробничі системи	9
ТЕМА 3 Виробничий процес і організаційні типи виробництва	11
ТЕМА 4 Організація трудових процесів і робочих місць.....	13
ТЕМА 5 Нормування праці	15
ТЕМА 6 Побудова виробничої структури у просторі.....	17
ТЕМА 7 Організація виробничого процесу в часі.....	19
ТЕМА 8 Організація допоміжних виробництв	21
ТЕМА 9 Організація обслуговуючих господарств.....	23
ТЕМА 10 Одиничний та партійний методи організації виробництва.....	25
ТЕМА 11 Організація потокового та автоматизованого виробництва.....	27
ТЕМА 12 Організаційно-виробниче забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції.....	29
ТЕМА 13 Комплексна підготовка виробництва до випуску нової продукції.....	31
ТЕМА 14 Організаційне проектування виробничих систем	33
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	35
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА	36

Методологія процесу навчання та, відповідно, оцінювання знань студента у кредитно-модульній системі організації навчального процесу полягає в його переорієнтації з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму та на організацію самоосвіти студента.

Усі світові та пропоновані останнім часом національні стандарти в основу навчання покладають самостійну, творчу роботу того, хто навчається. На цьому принципі ґрунтуються і новітні, включно з інформаційними, технології навчання. У структурі навчального навантаження студента за системою ECTS самостійна робота розглядається також як один з основних компонентів навчальної діяльності і повинна займати значну частину його навчального навантаження.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача.

Зміст самостійної роботи з дисципліни «Організація виробництва» визначається робочою навчальною програмою з дисципліни та методичними рекомендаціями.

Навчальна дисципліна «Організація виробництва» належить до циклу професійно орієнтованих дисциплін галузі знань «Економіка і підприємництво» з наряду підготовки «Економіка підприємства». Вона є невід'ємною частиною циклу економічних дисциплін, необхідних робітникам економічних підрозділів підприємств незалежно від форми власності та організаційно-правової форми господарювання.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Організація виробництва» є пізнання та свідоме використання сучасних закономірностей, зв'язків і відносин між елементами виробничої системи, що відбивають сутність і зміст організації процесів проектування, освоєння та виготовлення продукції на підприємстві.

Об'єктом вивчення дисципліни є процес раціональної організації виробництва на підприємстві як відкритої організаційно-економічної системи, яка функціонує в умовах ринкових відносин.

Мета дисципліни полягає у формуванні теоретичних знань і навичок з раціональної організації виробництва та використання методів підвищення результативності виробничих систем підприємства.

У процесі вивчення дисципліни «Організація виробництва» вирішуються такі **основні завдання**:

- ознайомлення з теоретичними засадами організації виробництва, методичними підходами раціоналізації та проектування виробництва;
- оволодіння практичними навичками обґрунтовувати проектні рішення щодо підвищення ефективності виробництва;

– застосування дослідницьких і організаторських здібностей у процесі розроблення організаційних проектів виробництва та їх реалізації.

Після самостійного вивчення дисципліни «Організація виробництва» студент повинен:

знати і розуміти:

– сутність і значення організації виробничих процесів у роботі підприємства;

– поняття виробничого процесу та загальну його характеристику;

– роль праці у виробничому процесі;

– поняття технологічного процесу як складової основного виробничого процесу;

– склад, структуру і кваліфікацію виробничих процесів на різних підприємствах;

– поняття операції як основи виробничого процесу;

– види операцій виробничих процесів за їх призначенням;

– класифікацію процесів технічного обслуговування;

– сутність основних принципів організації виробничого процесу й їх нерівнозначність в окремих галузях промисловості;

– взаємозв'язок основних виробничих процесів і процесів технічного обслуговування;

– особливості форм організації виробничого процесу в промисловості;

– елементи та структуру виробничого циклу;

– тривалість виробничого циклу та її залежність від видів руху предметів праці;

– основні фактори, які впливають на тривалість виробничого циклу;

– економічне значення скорочення тривалості виробничого циклу;

– поняття організаційних типів виробництва, їх порівняльну характеристику;

– відмінні ознаки типів виробництва;

– методи організації виробництва;

– ознаки поточкових форм виробничих процесів та класифікацію поточкових ліній за різними ознаками;

– організацію, форми та етапи технічної підготовки виробництва;

– особливості організації виробництва основних цехів;

– основи організації цехів технічного обслуговування;

– напрямки вдосконалення організації виробничих процесів та виробничої структури підприємства;

– основи організації оперативного управління виробництва; поняття про диспетчеризацію та її засоби.

Володіти, демонструвати:

– визначення цілей виробництва, встановлення якісних характеристик його складових;

- побудову організаційної та виробничої структури виробництва продукції в залежності від параметрів технологічного процесу, норм витрат сировини, матеріалів, палива та енергоресурсів, а також умов підготовки сировини та реалізації продукції;
- проведення кваліфікаційного аналізу виробничого процесу з метою виявлення наявності збалансування окремих його стадій;
- проведення аналізу порівняння різних варіантів технічних рішень з метою вибору найбільш ефективного;
- використання переваг прогресивних форм та методів організації виробництва;
- розрахунок тривалості виробничого і технологічного циклів і надати рекомендації щодо використання факторів, які сприяють їх скороченню;
- розрахунок основних параметрів потокових ліній;
- визначення впливу реалізації основних принципів організації технологічного процесу на техніко-економічні показники виробництва;
- визначення доцільності прийняття організаційного та технічного рішення.

Вивчення навчальної дисципліни «Організація виробництва» сприяє отриманню професійних компетенцій, якими повинні володіти бакалаври за напрямом підготовки «Економіка підприємства».

ТЕМА 1

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ВИРОБНИЦТВА

1.1 Сутність організації виробництва

1.2 Історія розвитку та сучасний стан теорії та практики організації виробництва

1.3 Підприємство як система та суб'єкт господарювання

Після вивчення цієї теми ви знатимете: сутність виробничої діяльності та організації виробництва на підприємстві; цілі та завдання організації виробництва; історією розвитку та сучасним стан теорії та практики організації виробництва; характеристику підприємства як складної соціально-економічної системи та суб'єкта господарювання.

Ключові терміни та поняття: виробництво; виробнича діяльність; підприємство; організація виробництва на підприємстві.

Питання для самодіагностики

1. Що представляє собою виробнича діяльність підприємства?
2. Охарактеризуйте поняття «Організація виробництва».
3. Чим викликана необхідність вдосконалення організації виробництва?
4. Перерахуйте основні цілі та завдання організації виробництва.
5. Охарактеризуйте основні віхи розвитку теорії та практики організації виробництва.
6. Чому дослідження організації виробництва стали активно проводитися у XVIII ст.?
7. Що розуміють під сучасними концепціями якості?
8. Які нормативні акти регулюють господарську діяльність в Україні?
9. Охарактеризуйте основні види діяльності підприємства.
10. Наведіть приклади промислових підприємств за основними класифікаційними ознаками.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

1. Який внесок зробили Ф. Тейлор, Г. Форд, Е. Мейо та інші науковці в організацію та управління виробництвом?
2. Які існують сучасні погляди на виробничий менеджмент?
3. Який існує взаємозв'язок між функціями організації та управлінням на підприємстві?

4. Роль та значення організації виробництва в загальній системі виробничої діяльності.

5. Яке значення має екологічний менеджмент на сучасному етапі розвитку організації виробництва?

6. Юридичні аспекти створення та функціонування вітчизняних підприємств.

7. Види організаційно-правових форм об'єднань підприємств.

Питання для дискусії

1. Що спонукає постійно вдосконалювати організацію виробництва?

2. У чому полягає сутнісна характеристика концепції організації виробництва?

3. У чому полягає сутність виробничо-господарської, економічної та соціальної діяльності підприємств?

4. З якими суб'єктами господарських відносин підприємство співпрацює при здійсненні своєї діяльності?

5. Які існують організаційно-правові форми організації підприємств, їх вибір, відмінності та особливості? У чому полягає необхідність їх об'єднання?

6. Які існують особливості виробництва у сфері послуг?

7. Яку роль у теорії і практиці управління відіграли вітчизняні вчені і фахівці?

Теми рефератів, есе, доповідей

1. Об'єктивна необхідність організації виробництва в сучасних умовах.

2. Реструктуризація підприємства в ринкових умовах як фактор удосконалювання організації виробництва

3. Раціональна організація виробництва як основа відповідності внутрішнього середовища підприємства його цілям

4. Вплив промислової революції на розвиток теорії та практики організації виробництва.

5. Аналітичний огляд розвитку організації виробництва.

6. Система раціоналізації праці та виробництва Ф. Тейлора.

7. Принципи поточного виробництва Г. Форда.

8. Види підприємств та основні завдання їх діяльності.

9. Дослідження функцій організації виробництва на різних етапах створення підприємства

10. Основні аспекти організації виробничої діяльності на підприємстві.

Рекомендовані джерела: 1, 11, 18, 19, 23, 27, 29, 30, 33, 40.

ТЕМА 2

ВИРОБНИЧІ СИСТЕМИ

2.1 Виробництво як відкрита система

2.2 Організаційні основи виробничих систем

Після вивчення цієї теми ви знатимете: характерні ознаки розвитку соціально-економічних систем та складовими виробничої системи; сутність, класифікацію та властивості виробничих систем; особливості та властивості виробничих систем, а також принципів та законів їх організації, визначення взаємозв'язків у типових виробничих системах та функціональних підсистемах промислового підприємства; класифікацію продукції за типами виробничих систем; визначення основних ресурсних потоків в системі виробничого підприємства.

Ключові терміни та поняття: системний підхід; система; елементи системи; виробничі системи; структура виробничої системи; підсистема; принципи організації виробничих систем; закони організації виробничих систем.

Питання для самодіагностики

1. Дайте визначення поняття «виробнича система».
2. Які існують особливі властивості виробничої системи.
3. Охарактеризуйте основні ознаки розвитку соціально-економічних систем.
4. У чому полягає сутність системного підходу, та його відмінності від інших підходів?
5. Охарактеризуйте сутність природних та штучних систем.
6. За якими ознаками класифікують зв'язки виробничої системи?
7. Наведіть приклади класифікації систем за рівнем централізації.
8. Охарактеризуйте промислове підприємство як виробничу систему.
9. Назвіть закони організації виробництва.
10. Охарактеризуйте підсистеми, що входять до складу підприємства як виробничої системи.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

1. Правила застосування системного підходу.
2. Ієрархія виробничої системи підприємства.
3. Функціональна модель виробничої системи підприємства.
4. Споріднення елементів виробничої системи.
5. Резерви виробничої системи.

6. *Закони розвитку виробничих систем.*
7. *Сучасні виробничі стратегії та концепції організації виробництва.*

Питання для дискусії

1. *Обґрунтуйте, які організаційні, виробничі та економічні умови й відносини обумовлюють виокремлення підприємства як основної ланки господарювання?*
2. *Доведіть, що виробниче підприємство має всі ознаки та властивості системи.*
3. *Визначте, що необхідно зробити в першу чергу для підвищення конкурентоспроможності виробничої системи підприємства.*
4. *Що потрібно для впровадження сучасних концепцій гнучкості та мобільності на вітчизняних підприємствах?*
5. *Яке місце і роль організації виробництва на різних рівнях управління підприємством, його виробничою системою та їхніми підрозділами (структурними елементами)?*

Теми рефератів, есе, доповідей

1. *Моделі виробничої функції та методи оцінки їх продуктивності.*
2. *Зовнішнє середовище виробничої системи.*
3. *Загальна структура виробничих систем та їх класифікація.*
4. *Визначення ролі санації виробництва на основі системного підходу*
5. *Прикладне значення дії законів організації виробничих систем.*
6. *Техніко-технологічна база підприємства як умова системного розвитку.*
7. *Інформаційні та матеріальні потоки виробничої системи.*
8. *Особливості взаємодії виробничої системи із зовнішнім середовищем у сучасних умовах господарювання.*

Рекомендовані джерела: 9, 17, 20, 27, 30, 33, 37.

ТЕМА 3

ВИРОБНИЧИЙ ПРОЦЕС І ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТИПИ ВИРОБНИЦТВА

3.1 Технологія і виробничий процес

3.2 Принципи раціональної організації виробничого процесу

3.3 Організаційні типи виробництва

Після вивчення цієї теми ви знатимете: сутність та основні елементи виробничого процесу; склад та класифікацію виробничих процесів; принципи раціональної організації виробничого процесу; характеристику організаційних типів виробництва; визначення організаційного типу виробництва та ступеню раціональної організації виробничого процесу на підприємстві на основі інформації щодо його діяльності.

Ключові терміни та поняття: виробничий процес; технологія; операція; технологічний процес; принципи раціональної організації виробничого процесу; принцип спеціалізації; принцип паралельності; принцип пропорційності; принцип безперервності; принцип прямоточності; принцип ритмічності; принцип гнучкості; принцип диференціації; принцип автоматизації; принцип уніфікації; принцип найменших зусиль; принцип профілактики; принцип оптимальності; принцип електронізації; принцип стандартизації; принцип гомеостатичності; тип виробництва; одиничний тип виробництва; серійний тип виробництва; масовий тип виробництва.

Питання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте сутність та склад виробничого процесу.
2. Виділіть основні складові елементи процесу виробництва продукції.
3. За якими класифікаційними ознаками поділяють виробничі процеси?
4. Дайте визначенні поняття «технологічний процес» та «технологія».
5. Чому основний виробничий процес рекомендується розділяти на заготівельну, оброблювальну та складальну стадії?
6. Які існують основні принципи організації виробничих процесів?
7. Наведіть приклади виробничих та технологічних процесів.
8. Охарактеризуйте сутність принципу спеціалізації виробничого процесу.
9. Дайте порівняну характеристику основним організаційним типам виробництва.
10. Наведіть приклади вітчизняних підприємств за типом виробництва.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

1. *Сутність та види технологій.*
2. *Життєвий цикл продукції та виробництва.*
3. *Виробничу функція підприємства.*
4. *Планування виробничого процесу на підприємстві.*
5. *Сутність моделі сучасної системи організації виробництва .*
6. *Маршрутна та операційні карти виробничого процесу та основні правила їх розробки.*
7. *Виробничий процес та його чинники.*
8. *Основи розробки технологічного процесу.*
9. *Організаційно-технічний рівень виробництва та методи його визначення.*

Питання для дискусії

1. *У чому полягає зв'язок технології з раціональною організацією виробництва?*
2. *Чи можливо використовувати принципи раціональної організації виробництва без зміни технології?*
3. *Чи впливає тип виробництва на ефективність використання ресурсів підприємства?*
4. *Які зміни слід здійснити, щоб перетворити одиничне виробництво на серійне та масове? Що для цього потрібно? Які існують перешкоди?*
5. *Як розв'язуються суперечності економічності виробництва та ринкових потреб?*

Теми рефератів, есе, доповідей

1. *Методичні особливості розробки технологічних процесів.*
2. *Раціональна організація виробничого процесу як основи високої ефективності виробництва (підприємства).*
3. *Організація стадій технологічних процесів виробництва (на прикладі конкретних виробництв).*
4. *Комплексне застосування принципів раціональної організації виробничих процесів.*
5. *Організація основного виробництва на підприємстві і оцінка її ефективності.*
6. *Вибір найважливіших принципів і методів організації виробництва як визначальних факторів його економічності.*
7. *Характеристика стадій (фаз) основного виробництва різних галузей промисловості.*
8. *Дослідження основ організації оперативно-виробничої і ритмічної роботи підприємства.*
9. *Раціональна організація сукупних виробничих процесів.*
10. *Вибір найважливіших принципів і методів організації виробництва як визначальних факторів його економічності.*

Рекомендовані джерела: 5, 8, 15, 16, 17, 26, 29, 30, 33, 36, 37.

ТЕМА 4

ОРГАНІЗАЦІЯ ТРУДОВИХ ПРОЦЕСІВ І РОБОЧИХ МІСЦЬ

4.1 Трудовий і виробничий процеси

4.2 Організація праці та її форми

4.3 Організація і обслуговування робочих місць

Після вивчення цієї теми ви знатимете: сутність, види та основні елементи трудових процесів; загальні етапи трудового процесу та операції з яких він складається; організацію праці та її форми; основні завдання та вимоги до організації робочого місця; розрахунок показників щодо визначення ступеню раціональної організації праці та обслуговування робочих місць; сутність умов праці на підприємстві, та факторами що на них впливають.

Ключові терміни та поняття: трудовий процес; трудовий прийом; комплекс трудових прийомів; організація праці; поділ праці; кооперація праці; суміщення професій; бригада; форма організації виробництва; концентрація виробництва; спеціалізація виробництва; кооперація; комбінування виробництва; робоче місце; організація робочого місця; умови праці.

Питання для самодіагностики

1. Який зв'язок між трудовим та виробничим процесами діяльності підприємства?
2. У чому полягає сутність трудового процесу? За якими ознаками класифікуються трудові процеси?
3. Охарактеризуйте основні форми організації праці на підприємстві.
4. Перелічіть основні завдання, які необхідно реалізувати для поліпшення стану організації праці на підприємстві.
5. У чому полягає сутність поділу та кооперації праці на підприємстві?
6. Назвіть форми кооперації праці.
7. Дайте характеристику основним видам поділу праці.
8. Охарактеризуйте сутність багатостатного обслуговування на підприємстві?
9. Дайте визначення поняття «робоче місце». Які основні заходи передбачає організація обслуговування робочих місць?
10. За якими ознаками класифікують робочі місця?

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

- 1. Принципи управління персоналом.*
- 2. Методи управління персоналом.*
- 3. Трудовий потенціал робітника.*
- 4. Атестація робочих місць.*
- 5. Фактори виробничого середовища, які впливають на працездатність людини.*

Питання для дискусії

- 1. Оцінку роботи людини здійснюють за допомогою логічних принципів розподілу навантаження між різними частинами тіла, надання переваг (першості) типів і послідовності рухів. Визначте їх на прикладі роботи, яку Ви добре знаєте.*
- 2. Чи можливе ефективне функціонування підприємства, що не розробляє та не вдосконалює проекти робочих місць, карт організації трудового процесу? Який взаємозв'язок між ними та яка їхня роль в організації виробництва?*
- 3. Раціоналізація методів роботи й нормування праці — умови організаційного розвитку. Як вони здійснюються та впливають один на одного?*

Теми рефератів, есе, доповідей

- 1. Організація праці та основні напрями її вдосконалення.*
- 2. Методичні основи проектування трудового процесу.*
- 3. Багатоверстатне обслуговування: умови застосування та розрахунки параметрів.*
- 4. Поділ та кооперація праці на підприємстві.*
- 5. Суміщення професій та його вплив на ефективність діяльності фірми.*
- 6. Організація обслуговування робочих місць.*
- 7. Організація проектування робочого місця.*
- 8. Умови праці та чинники їх формування.*
- 9. Колективні форми організації праці.*
- 10. Нормативні вимоги до умов і безпеки праці.*

Рекомендовані джерела: 12, 13, 28, 30, 31, 28.

ТЕМА 5

НОРМУВАННЯ ПРАЦІ

5.1 Вимірювання праці

5.2 Аналіз трудових процесів і затрат робочого часу

5.3 Визначення норм праці

Після вивчення цієї теми ви знатимете: сутність продуктивності праці та основні показники її вимірювання; класифікацію затрат робочого часу; структуру робочого часу та характеристу її основних складових елементів; сутність нормування праці та види основних норм та нормативів; основні методи нормування праці; визначення норм праці та продуктивності праці, використовуючи інформацію щодо діяльності підприємства.

Ключові терміни та поняття: продуктивність праці; виробіток; трудомісткість; робочий час; час непродуктивної роботи; час продуктивної роботи; підготовчо-завершальний час; час оперативної роботи; час обслуговування робочого місця; час організаційного обслуговування; час технічного обслуговування; час перерв; час регламентованих перерв; час нерегламентованих перерв; нормування праці; норма часу; норма виробітку; норма обслуговування; норма часу обслуговування; норма чисельності; норма керованості; нормоване завдання; аналітичні методи нормування праці; норматив часу; норматив чисельності; нормативи часу регламентованих перерв; аналітично-дослідницький метод; аналітично-розрахунковий метод; сумарні (дослідно-статистичні) методи нормування праці.

Питання для самодіагностики

1. Дайте визначення поняття «продуктивність праці».
2. У чому полягає відмінність між нормами та нормативами праці?
3. Дайте характеристику основних методів нормування праці.
4. Які розрізняють методи вимірювання продуктивності праці?
5. Які застосовуються норми затрат праці?
6. Назвіть основні причини нерегламентованих перерв.
7. Визначте склад витрат часу на підприємстві.
8. Які існують методи нормування праці?
9. Перелічить методи, що відносяться до аналітично-дослідницьких методів нормування праці.
10. Охарактеризуйте сутність методу хронометражу.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

- 1. Резерви продуктивності праці.*
- 2. Методи затвердження обґрунтованих норм виробітку, часу та обслуговування.*
- 3. Шляхи вдосконалення нормування праці на підприємстві.*

Питання для дискусії

- 1. У чому полягає зв'язок нормування й організації праці?*
- 2. За якими принципами здійснюється розподіл об'єктів нормування? Схарактеризуйте їх.*
- 3. Для чого здійснюється аналіз трудового процесу?*
- 4. Що являють собою час роботи, час перерв, нормований і ненормований час? У чому полягає їх взаємозв'язок?*
- 5. Які існують методи вимірювання робочого часу і чим вони відрізняються?*
- 6. Які застосовуються фотографії робочого часу та в чому їх різниця?*
- 7. Для чого існує детальна класифікація норм затрат праці за призначенням та видами затрат часу?*
- 8. Чим відрізняється структура норми штучного часу від норми штучно-калькуляційного часу?*
- 9. Чим відрізняються аналітичні методи встановлення норм від сумарних?*

Теми рефератів, есе, доповідей

- 1. Нормування праці та його вплив на організацію трудового процесу.*
- 2. Методи вивчення й нормування затрат робочого часу.*
- 3. Система мікроелементного нормування.*
- 4. Еволюція технічних засобів у нормуванні праці.*
- 5. Особливості нормування праці в автоматизованому виробництві.*

Рекомендовані джерела: 2, 9, 12, 17, 25, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 37, 42, 43.

ТЕМА 6

ПОБУДОВА ВИРОБНИЧОЇ СТРУКТУРИ У ПРОСТОРИ

6.1 Просторові зв'язки у виробничому процесі

6.2 Виробнича структура та її види

6.3 Просторове розташування підприємства

Після вивчення цієї теми ви знатимете: види структуроутворюючих зв'язків у виробничому процесі; сутність просторових зв'язків; сутність виробничої та загальної структури підприємства; характеристику факторів, що визначають виробничу структуру підприємства; типи побудови виробничої структури підприємства та зміст просторового розташування підприємства; структурізацію та побудову виробничої структури промислового підприємства.

Ключові терміни та поняття: зв'язки взаємодії; функціональні зв'язки; синергійні зв'язки; просторові зв'язки; виробнича структура підприємства; загальна структура підприємства; технологічний тип виробничої структури підприємства; предметний тип виробничої структури підприємства; предметно-технологічний (змішаний) тип виробничої структури підприємства; виробнича ділянка; цех; генеральний план.

Питання для самодіагностики

1. Чим викликана необхідність дослідження структуроутворюючих зв'язків між структурними елементами виробничої системи підприємства?
2. Охарактеризуйте сутність функціональних, синергетичних та просторових зв'язків.
3. У чому полягає відмінність загальної структури підприємства від виробничої?
4. Дайте характеристику основним елементам виробничої структури.
5. Назвіть основні фактори, що визначають виробничу структуру промислового підприємства.
6. Дайте характеристику основним типам виробничої структури підприємства.
7. Які недоліки та переваги має технологічний тип побудови виробничої структури підприємства?
8. Які недоліки та переваги має предметний тип побудови виробничої структури підприємства?
9. Охарактеризуйте види виробничої структури підприємства залежно від підрозділу, який є основою її побудови.
10. У чому полягає основна відмінність робочого місця від ділянки?

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

- 1. Форми спеціалізації виробничих підрозділів.*
- 2. Система показників оцінки генерального плану.*
- 3. Види та сфера застосування основних заходів розташування обладнання.*
- 4. Визначення рівня функціональних зв'язків структурних елементів виробничої системи підприємства.*
- 5. Оптимізація виробничої структури.*
- 6. Критерії розташування виробничих об'єктів.*

Питання для дискусії

- 1. У чому полягає просторове розташування виробничого процесу і його вплив на виробничий цикл?*
- 2. У яких виробництвах застосовується змішана (предметно-технологічна) виробнича структура і чому?*
- 3. За якими показниками можна охарактеризувати виробничу структуру, провести аналіз і визначити напрями її раціоналізації?*
- 4. Що являє собою генеральний план підприємства і за якими принциповими положеннями він розробляється?*
- 5. Які існують тенденції розвитку виробничих структур?*

Теми рефератів, есе, доповідей

- 1. Організація інтегрованих виробничих систем у просторі.*
- 2. Процес оптимізації просторових зв'язків усередині виробничої системи.*
- 3. Робоче місце як первинна ланка організації виробничого процесу.*
- 4. Предметна структура виробництва та перспективи її поширення.*
- 5. Генеральний план територіального розташування підприємства.*
- 6. Сучасні виробничі структури підприємств та принципи їх побудови.*

Рекомендовані джерела: 6, 17, 21, 24, 26, 30, 33, 37, 38, 41, 42.

ТЕМА 7

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ В ЧАСІ

7.1 Виробничий цикл

7.2 Розрахунок тривалості виробничого циклу простого та складного процесів

7.3 Напрямки та шляхи скорочення тривалості виробничого циклу

Після вивчення цієї теми ви знатимете: визначення та структу виробничого циклу; основи раціональної організації виробничого процесу; методики розрахунку часу виготовлення партії виробів, мінімального розміру партії виробів, періоду повторення запуску партії деталей; способи визначення тривалості виробничого циклу при різних видах руху предметів праці у виробничому процесі; методики розрахунку тривалості виробничого циклу при різних видах руху предметів праці у виробничому процесі, використовуючи інформацію щодо діяльності підприємства.

Ключові терміни та поняття: виробничий цикл; тривалість виробничого циклу; операційний цикл; партія деталей; серія; послідовний вид руху предметів праці; паралельний вид руху предметів праці; паралельно-послідовний вид руху предметів праці.

Питання для самодіагностики

1. Що таке виробничий цикл виготовлення продукції?
2. З яких елементів складається тривалість циклу виготовлення продукції?
3. Розкрийте сутність послідовного, паралельно-послідовного і паралельного способів виготовлення партії деталей.
4. Як визначається тривалість технологічного циклу виготовлення партії деталей при паралельному, паралельно-послідовному рухах предметів праці?
5. Обґрунтуйте переваги та недоліки паралельно-послідовного виду руху в порівнянні з паралельним.
6. Охарактеризуйте переваги та недоліки послідовного виду руху предметів праці.
7. Як визначається виробничий цикл складного виробу?
8. Розкрийте механізм розрахунку тривалості виробничого циклу за допомогою циклових графіків.
9. У чому полягають особливості розрахунку виробничого циклу у днях?
10. Назвіть основні напрями та шляхи скорочення тривалості виробничого циклу виготовлення продукції.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

- 1. Сфера застосування сітьових моделей.*
- 2. Критерії оптимізації виробничого циклу виготовлення продукції.*
- 3. Регламентація робочого часу та перерв, які є складовими виробничого циклу.*

Питання для дискусії

- 1. Від яких основних чинників залежить тривалість виробничого циклу? Поясніть їхній взаємозв'язок.*
- 2. За якими параметрами здійснюється вибір виду руху предметів праці по операціях технологічного процесу в конкретних умовах виробництва?*
- 3. В якому типі виробництва застосовується паралельно-послідовний вид руху предметів праці і в чому його переваги порівняно з іншими видами руху?*
- 4. У чому полягає особливість розрахунку виробничого циклу в днях для різних видів руху предметів праці по операціях?*
- 5. Що обумовлює розрахунок виробничого циклу складного виробу?*

Теми рефератів, есе, доповідей

- 1. Структура виробничого циклу та особливості впливу її елементів на тривалість циклу.*
- 2. Умови ефективного застосування способів поєднання операцій у різних типах виробництва.*
- 3. Особливості побудови сітьового графіка під час визначення виробничого циклу складного виробу.*
- 4. Особливості побудови циклового графіка під час визначення виробничого циклу складного виробу.*
- 5. Вплив виробничого циклу на показники діяльності підприємства.*
- 6. Синхронізація операцій та її наслідки для виробничого процесу.*
- 7. Регулювання виробничого процесу як один із заходів скорочення виробничого циклу.*

Рекомендовані джерела: 17, 26, 27, 30, 33, 34, 35, 37, 39, 42.

ТЕМА 8

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОПОМІЖНИХ ВИРОБНИЦТВ

8.1 Виробнича інфраструктура

8.2 Забезпечення виробництва технологічним оснащенням

8.3 Ремонтне обслуговування устаткування

8.4 Енергетичне забезпечення виробництва

Після вивчення цієї теми ви знатимете: основну характеристику та складові елементи виробничої інфраструктури підприємства; визначення необхідності забезпечення підприємства технологічним оснащенням; завдання та принципи роботи ремонтного та енергетичного господарств підприємства; методи розрахунку потреб підприємства у ремонтних роботах та енергетичних ресурсах; методи розрахунку показників наявності, потреби та ефективності використання виробничих ресурсів на підприємстві (інструментальних, ремонтних, енергетичних), необхідних для організації виробничого процесу, використовуючи інформацію щодо діяльності підприємства.

Ключові терміни та поняття: система технічного обслуговування виробництва; виробнича інфраструктура підприємства; інструментальне господарство; норма оснащення; норма стійкості; норма зносу; оборотний фонд; ремонтне господарство; система планово–попереджувальних ремонтів; міжремонтне обслуговування; періодичні огляди; малий ремонт; середній ремонт; капітальний ремонт; позапланові ремонти; ремонтний цикл; тривалість ремонтного циклу; міжремонтний період; міжосмотровий період; ремонтоскладність; ремонтна одиниця; енергетичне господарство; балансовий метод; прогресивні норми витрати енергії та пального.

Питання для самодіагностики

1. У чому полягає сутність виробничої інфраструктури підприємства?
2. Назвіть склад і дайте характеристику заводських і цехових органів інструментального господарства.
3. Дайте характеристику складу облікового фонду інструмента.
4. У чому полягає сутність системи планово–попереджувальних ремонтів на підприємстві?
5. Яка різниця між поточним, середнім і капітальним ремонтом?
6. Як визначити тривалість ремонтного циклу?
7. У чому полягають основні завдання енергетичного господарства підприємства?
8. Які види енергії використовуються у виробничій діяльності підприємства?
9. Як визначити планову потребу цеху в електроенергії?
10. Перелічіть основні напрями та шляхи економії енергетичних ресурсів на підприємстві.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

- 1. Система індексації та класифікації інструменту.*
- 2. Модернізація технологічного устаткування на підприємстві, мета та значення.*
- 3. Системи планування та регулювання запасів інструменту на підприємстві.*
- 4. Основні вимоги до енергетичного обліку на підприємстві. Види та призначення енергетичних балансів.*
- 5. Система показників і шляхи підвищення ефективності діяльності ремонтного господарства підприємства.*
- 6. Джерела фінансування ремонтних робіт.*
- 7. Зарубіжний досвід виконання ремонтних робіт на підприємстві.*

Питання для дискусії

- 1. Які цілі, завдання та системи технічного обслуговування виробництва?*
- 2. Яка система забезпечення робочих місць інструментом у масовому виробництві є прогресивною, у чому її сутність?*
- 3. Чим відрізняється перехідний запас інструменту в інструментально-роздавальній коморі цеху та в центральному інструментальному складі? Як він у кожному випадку встановлюється?*
- 4. Чим відрізняються обсяги ремонтних робіт за рік і за цикл? Як вони розраховуються?*
- 5. Завдяки яким чинникам досягається економія енергоресурсів на підприємстві?*
- 6. Підприємство переходить на випуск нової продукції. Як на основі енергетичного балансу установити планові витрати енергії, необхідної для виробництва нової продукції?*

Теми рефератів, есе, доповідей

- 1. Розвиток і адаптація інфраструктури до внутрішніх та зовнішніх змін виробництва.*
- 2. Форми організації інструментального господарства на підприємствах.*
- 3. Зарубіжний досвід технічного обслуговування виробництва.*
- 4. Сучасні тенденції організації інструментального забезпечення виробництва.*
- 5. Сучасні системи експлуатаційного обслуговування й ремонту устаткування.*
- 6. Зарубіжний досвід комплексного експлуатаційного обслуговування і можливості його застосування.*
- 7. Енергоресурси підприємства і методи визначення їх потреби.*
- 8. Основні напрями енергозбереження на підприємствах.*
- 9. Резерви та напрями вдосконалення енергетичного господарства.*

Рекомендовані джерела: 17, 24, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 36, 37, 42.

ТЕМА 9

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБСЛУГОВУЮЧИХ ГОСПОДАРСТВ

9.1 Транспортне обслуговування

9.2 Матеріальне обслуговування виробництва

9.3 Управління виробничими запасами

Після вивчення цієї теми ви знатимете: сутність, завдання та функції транспортного господарства підприємства; класифікацію транспортних засобів; основні матеріального забезпечення виробництва; основи раціональної діяльності складського господарства підприємства; теоретичні засади управління виробничими запасами; методики розрахунку показників діяльності транспортного та складського господарств, зокрема потреби в транспортних засобах, ефективності їх використання та забезпечення підприємства виробничими запасами використовуючи інформацію щодо його діяльності.

Ключові терміни та поняття: транспортне господарство; вантажний потік; вантажообіг; разові перевезення; постійні перевезення; маятникова система перевезень; кільцева система перевезень; матеріальне обслуговування виробництва; складське господарство; поточний запас; підготовчий запас; резервний (страховий) запас.

Питання для самодіагностики

1. Розкрийте класифікацію транспортних засобів підприємства. Наведіть приклади.
2. Дайте характеристику зовнішнього та внутрішнього транспорту підприємства, які функції він виконує.
3. Охарактеризуйте основні функції складського господарства.
4. Назвіть основні види складів та наведіть приклади.
5. Як розраховується вантажопотік та вантажообіг на підприємстві?
6. Обґрунтуйте призначення структурних елементів складського господарства.
7. Як розраховується необхідна кількість транспортних засобів одного виду на плановий період для заданого маршруту?
8. Як будується система матеріально-технічного забезпечення виробництва?
9. Які головні напрямки вдосконалення діяльності складського господарства?

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

- 1. Показники ефективності діяльності транспортного господарства підприємства.*
- 2. Сучасні системи управління запасами.*
- 3. Організація логістичної системи складування.*
- 4. Сутність, завдання та функції тарного господарства.*
- 5. Методи визначення обсягів вантажопотоків та вантажообігів підприємства.*
- 6. Сутність і принципи управління матеріальними запасами*
- 7. Моделі систем управління матеріальними запасами*
- 8. Управління матеріальними запасами за методами ABC та XYZ.*
- 9. Розрахунок оптимального обсягу замовлення.*

Питання для дискусії

- 1. Як впливає на показники діяльності підприємства транспортне обслуговування виробництва?*
- 2. Визначте й обґрунтуйте вибір видів транспорту для суднобудівного заводу.*
- 3. Які можливі напрями вдосконалення внутрішньозаводських перевезень?*
- 4. Що впливає на структуру та склад системи збереження матеріальних ресурсів?*
- 5. Чи можливе застосування на вітчизняних підприємствах системи «Канбан»?*
- 6. Які перспективи розвитку складського господарства?*
- 7. У чому полягає сутність, переваги та недоліки транзитної та складської форми організації постачання матеріально-технічних ресурсів?*

Теми рефератів, есе, доповідей

- 1. Матеріальні запаси та їх роль у виробничих системах.*
- 2. Сучасні системи управління запасами та умови їх застосування.*
- 3. Системи організації внутрішньозаводських транспортних потоків.*
- 4. Організація та шляхи вдосконалення роботи транспортного господарства на підприємстві.*
- 5. Логістичні системи матеріального обслуговування.*
- 6. «Інтеграційні особливості системи ЛІТ — виробництво «точно вчасно» — за обмежених ресурсних запасів.*

Рекомендовані джерела: 5, 6, 8, 9, 14, 17, 24, 27, 28, 32.

ТЕМА 10

ОДИНИЧНИЙ ТА ПАРТІОННИЙ МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА

10.1 Методи організації виробництва

10.2 Організація непотокового виробництва

10.3 Партіонний метод організації виробництва

Після вивчення цієї теми ви знатимете: методи організації виробництва; сутність організації непотокового виробництва; характеристику партіонного методу організації виробництва та особливості його застосування; методу розрахунку показників організації непотокового виробництва, зокрема, необхідної кількості устаткування, розміру партії деталей (мінімальний та прийнятий) та визначення оптимального розміру партії деталей, використовуючи інформацію щодо діяльності підприємства.

Ключові терміни та поняття: методи організації виробництва; одиничний (одиначно-технологический) метод організації виробництва; партіонний метод організації виробництва; оптимальна величина розміру партії деталей.

Питання для самодіагностики

- 1. Опишіть одиничний метод організації виробництва.*
- 2. Дайте характеристику непотокових методів організації виробництва.*
- 3. Назвіть основні ознаки непотокових методів організації виробництва.*
- 4. Як розрахувати оптимальний розмір партії?*
- 5. Що розуміється під партією деталей та як впливає її розмір на ефективність виробництва?*
- 6. Перелічить характерні риси партіонного методу організації виробництва.*
- 7. Як розраховується оптимальний розмір партії деталей?*

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

- 1. Умови застосування непотокового методу організації виробництва.*
- 2. Розрахунок тривалості виробничого циклу при непотоковому методі організації виробництва.*
- 3. Зарубіжний досвід партіонного виробництва продукції.*
- 4. Визначення параметрів організації предметно-замкнених ділень на підприємстві.*
- 5. Особливості організації ділень серійного складання виробів.*

Питання для дискусії

- 1. В яких сферах діяльності доцільно застосування одиничного методу організації виробництва?*
- 2. Що є передумовою партійного методу організації виробництва?*
- 3. У яких випадках розраховують мінімальний та максимальний розміри партії деталей?*
- 4. Чим характеризується зарубіжний досвід партійного виробництва?*

Теми рефератів, есе, доповідей

- 1. Сучасні методи організації виробництва, характеристика чинників, що їх визначають.*
- 2. Непотоковий метод організації виробництва та сфера його застосування.*
- 3. Групова технологія оброблення та особливості її застосування.*
- 4. Особливості застосування партійного методу в сучасних умовах.*
- 5. Організація предметно-замкнених дільниць.*

Рекомендовані джерела: 9, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 42.

ТЕМА 11

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОТОКОВОГО ТА АВТОМАТИЗОВАНОГО ВИРОБНИЦТВА

11.1 Потокове виробництво

11.2 Автоматизоване виробництво

Після вивчення цієї теми ви знатимете: сутність організації поточкового та автоматизованого виробництва; класифікацію та основні етапи проектування поточної лінії; сутність автоматизації виробництва, автоматичних поточкових ліній та гнучкість виробництва та особливості застосування гнучкого автоматизованого виробництва; методів розрахунку основних параметрів поточної лінії та продуктивності автоматичних ліній, використовуючи інформацію щодо діяльності підприємства.

Ключові терміни та поняття: поточкове виробництво; поточкова лінія; конвеєр; технологічна синхронізація; організаційна синхронізація; такт поточної лінії; ритм поточної лінії; темп поточної лінії; крок поточної лінії; розподільний конвеєр; автоматизація виробництва; автоматична поточкова лінія; гнучкість виробництва; гнучке автоматизоване виробництво.

Питання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте сутність поточкового виробництва.
2. Назвіть особливості організації поточкового виробництва.
3. Охарактеризуйте основні параметри, які розраховують під час проектування поточкових ліній.
4. Дайте визначення понять «ритм», «такт», «темп» поточної лінії.
5. Наведіть класифікацію поточкових ліній.
6. Які види синхронізації характерні для поточкових ліній?
7. Як розраховується коефіцієнт завантаження робочих місць поточної лінії?
8. Дайте визначення поняття «автоматизація виробництва». Охарактеризуйте її сутність та значення для сучасного виробництва.
9. Охарактеризуйте основні етапи розвитку автоматизації виробництва.
10. У чому полягає сутність та особливості організації гнучкого автоматизованого виробництва?
11. Дайте визначення поняття «автоматична поточкова лінія».

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

- 1. Планування та компонування потокової лінії.*
- 2. Синхронізація операцій на поточкових лініях.*
- 3. Сучасні тенденції розвитку поточкового виробництва.*
- 4. Структура гнучкої виробничої системи.*
- 5. Розрахунок продуктивності автоматичних ліній.*
- 6. Транспортні засоби в поточковому виробництві.*
- 7. Організаційно-технічні особливості поточкових ліній.*
- 8. Економічна ефективність поточкового виробництва.*

Питання для дискусії

- 1. Проаналізуйте можливості застосування поточкових методів за різних організаційних типів виробництва.*
- 2. Що спонукає розвиток автоматизованого виробництва?*
- 3. Як визначається показник гнучкості автоматизованого виробництва?*
- 4. У чому полягає вплив АПЛ на організацію гнучкого автоматизованого виробництва?*
- 5. Для яких типів виробництва притаманна доцільність упровадження відповідного напрямку (рівня) автоматизації?*
- 6. Як відбувається планування поточкової лінії?*
- 7. Які існують сучасні тенденції розвитку поточкового виробництва?*

Теми рефератів, есе, доповідей

- 1. Організація поточкового виробництва.*
- 2. Переваги та недоліки поточкового виробництва.*
- 3. Багатопредметні поточкові лінії та їхня роль у сучасних умовах.*
- 4. Перспективи розвитку гнучкого автоматизованого виробництва.*
- 5. Практика й перспективи розвитку гнучких виробничих систем.*
- 6. Гнучкі автоматизовані виробничі системи.*
- 7. Синхронізація операцій у поточковому виробництві.*
- 8. Удосконалювання поточкових методів організації виробництва.*

Рекомендовані джерела: 9, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 42.

ТЕМА 12

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ

12.1 Якість продукції (послуг) та показники оцінювання її рівня

12.2 Організаційні умови забезпечення якості продукції та її контроль

12.3 Конкурентоспроможність продукції

Після вивчення цієї теми ви знатимете: основи організаційно-виробничим забезпеченням якості та конкурентоспроможності продукції; методи оцінки технологічного рівня якості продукції; види контролю якості продукції; методи розрахунку комплексного показника конкурентоспроможності продукції; визначення показників якості продукції, її рівня, кількості контролерів, рівня конкурентоспроможності продукції використовуючи інформацію щодо діяльності підприємства.

***Ключові терміни та поняття:** якість; якість продукції (послуг); корисний ефект; надійність; управління якістю продукції; система управління якістю; рівень якості; стандарти; технічні умови; стандартизація; атестація робочого місця; контроль якості продукції; система контролю якості продукції; технічний контроль; сертифікація; органи сертифікації; заявники; знак відповідності; конкурентоспроможність.*

Питання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте зміст понять «якість» та «рівень якості» продукції.
2. Охарактеризуйте систему показників якості продукції.
3. Назвіть основні передумови необхідності організації технічного контролю на підприємстві.
4. Охарактеризуйте сутність контролю якості і сферу його застосування.
5. Якими методами здійснюється контроль якості виробів та технологій і в чому полягає особливість їх застосування?
6. Охарактеризуйте систему міжнародних стандартів ISO серії 9000.
7. Наведіть класифікацію показників якості та поясніть їх особливості.
8. У чому полягає сутність сертифікації?
9. Як здійснюється сертифікація систем якості?
10. Охарактеризуйте сутність стандартизації продукції.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

- 1. Конкурентоспроможність продукції та підприємства: відмінності цих понять. Конкурентні переваги продукції та підприємства.*
- 2. Облік та аналіз браку на підприємстві.*
- 3. Міжнародні системи сертифікації.*
- 4. Національна система сертифікації України.*
- 5. Органи державної влади в Україні які контролюють якість продукції.*
- 6. Порядок проведення атестації виробництва.*

Питання для дискусії

- 1. Чи існує єдина система показників якості продукції?*
- 2. Чи існує взаємозв'язок між категоріями «споживна вартість», «корисний ефект», «якість продукції», «конкурентоспроможність продукції»?*
- 3. Чи можливе застосування міжнародних стандартів на вітчизняних підприємствах?*
- 4. Як сервісне обслуговування впливає на вибір товару?*

Теми рефератів, есе, доповідей

- 1. Якість продукції та стадії її формування.*
- 2. Особливості формування систем якості на підприємствах України.*
- 3. Зарубіжний досвід управління якістю продукції.*
- 4. Конкурентоспроможність продукції та методи її оцінки.*
- 5. Сертифікація продукції та атестація виробництв.*

Рекомендовані джерела: 3, 4, 5, 10, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 30, 31, 33, 35, 37, 39, 42.

ТЕМА 13

КОМПЛЕКСНА ПІДГОТОВКА ВИРОБНИЦТВА ДО ВИПУСКУ НОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

13.1 Система створення та освоєння нової продукції

13.2 Науково-дослідна підготовка виробництва

13.3 Технічна підготовка виробництва

Після вивчення цієї теми ви знатимете: основні стадії комплексної підготовки виробництва до випуску нової продукції; сутність та основні етапи науково-дослідних, дослідно-конструкторських та проектно-конструкторських робіт; основи технологічної, організаційної та екологічної підготовки виробництва; сутність освоєння нового продукту; методи визначення основних елементів системи створення та освоєння нового виробу в межах його життєвого циклу, організації дослідно-конструкторських робіт, технологічної та організаційної підготовки виробництва до випуску нової продукції використовуючи інформацію щодо діяльності підприємства.

Ключові терміни та поняття: підготовка виробництва; нова продукція; життєвий цикл виробу; комплексна підготовка виробництва; науково-дослідні роботи; дослідно-конструкторські роботи; конструкторська підготовка виробництва; технологічна підготовка виробництва; технологічна готовність виробництва; екологічна підготовка виробництва; організаційна підготовка виробництва; стадія освоєння нової продукції.

Питання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте основні етапи життєвого циклу виробу.
2. У чому полягає суть комплексної підготовки виробництва до випуску нової продукції?
3. Перелічіть основні етапи науково-дослідних робіт.
4. Назвіть і дайте характеристику основних етапів дослідно-конструкторських робіт.
5. Охарактеризуйте сутність організаційної підготовки виробництва до випуску нової продукції.
6. Перелічіть та охарактеризуйте основні етапи технологічної підготовки виробництва.
7. Охарактеризуйте систему створення та освоєння нової продукції.
8. Які цілі, завдання та етапи екологічної підготовки виробництва нової продукції?
9. Охарактеризуйте етапи освоєння виробництва нової продукції.
10. Назвіть основні напрями прискорення комплексної підготовки виробництва до випуску нової продукції.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

- 1. Організація інноваційної діяльності підприємства.*
- 2. Процес створення та освоєння нової продукції.*
- 3. Методи організаційного проектування.*
- 4. Організація дослідного виробництва.*
- 5. Особливості організації переходу на випуск нової продукції та освоєння нового виробництва.*

Питання для дискусії

- 1. Сучасні організаційні форми й технічні засоби комплексної підготовки виробництва.*
- 2. Особливості проектування виробів для різних типів виробництва з урахуванням умов ринкових потреб.*
- 3. Пріоритетні та загальні напрямки технічного оновлення виробництва.*
- 4. Процес планування та створення й освоєння нової продукції.*

Теми рефератів, есе, доповідей

- 1. Способи формування наукових ідей, прогресивні форми та методи організації досліджень.*
- 2. Патентно-ліцензійна робота, організація підготовки науково-технічної інформації.*
- 3. Проектування технологічних процесів і методи їх оцінки.*
- 4. Екологічна експертиза виробів (процесів) на стадіях їхнього життєвого циклу.*
- 5. Процеси освоєння випуску нової продукції в різних типах виробництва та оцінка ефективності.*

Рекомендовані джерела: 7, 8, 9, 17, 27, 23, 24, 26, 28, 30, 33, 37, 39, 42.

ТЕМА 14

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ПРОЕКТУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ СИСТЕМ

14.1 Сутність організаційного проектування

14.2 Організаційний проект і його структура

14.3 Методи організаційного проектування та фактори підвищення його ефективності

Після вивчення цієї теми ви знатимете: сутність організаційного проектування та його основні етапи; характеристику організаційного проекту та його структуру; методи організаційного проектування та фактори підвищення його ефективності; методи визначення складових елементів організаційного проектування, показників стану організації виробництва на підприємстві та напрямів її вдосконалення.

Ключові терміни та поняття: організаційне проектування; проект; організаційний проект; організаційні фактори.

Питання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте сутність організаційного проектування, розкрийте його цілі та завдання.

2. Перелічіть основні етапи організаційного проектування та охарактеризуйте їх зміст.

3. Що є причиною системного аналізу і які основні етапи діагностування організації виробництва?

4. Чому виробнича структура аналізується з функціональної, елементної, організаційної позицій?

5. Охарактеризуйте основні завдання, що вирішуються при розробці організаційного проекту.

6. Дайте характеристику основним методам організаційного проектування.

7. Охарактеризуйте організаційні фактори, які впливають на ефективність виробництва на підприємстві.

8. Охарактеризуйте основні структурні розділи організаційного проекту.

9. Як здійснюється процедура діагностування діючого виробничого процесу?

10. Назвіть основні показники, які використовуються при оцінці ефективності організації виробництва на підприємстві.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

- 1. Сутність сукупного планування та види планування, що з ним пов'язані.*
- 2. Досвід зарубіжних країн з регулювання виробництва.*
- 3. Організація диспетчерської служби на підприємстві.*
- 4. Організація оперативного регулювання виробництва.*
- 5. Алгоритм організаційного проектування виробничої системи.*

Питання для дискусії

- 1. Які обставини обумовлюють необхідність організаційного проектування?*
- 2. Які існують тенденції та особливості сучасного проектування виробництва?*
- 3. Для чого проводиться системний аналіз і які основні етапи діагностування організації виробництва?*
- 4. Чому виробнича структура аналізується з позиції функціональних, елементних, організаційних показників? Доведіть необхідність такого аналізу на прикладі.*
- 5. Чи існує типова система оцінювання рівня організації виробництва?*

Теми рефератів, есе, доповідей

- 1. Організаційне проектування виробництва та його перспективи.*
- 2. Оцінювання рівня системи організації виробництва.*
- 3. Зовнішнє проектування виробничої системи.*
- 4. Проектування структурних змін і раціоналізації виробничих систем.*
- 5. Структура та зміст еталонного проекту організації виробничої системи.*
- 6. Організаційна підготовка впровадження, освоєння, оцінювання й удосконалення організаційного проекту.*

Рекомендовані джерела: 5, 9, 26, 28, 30, 32, 33, 35, 42.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Відмінно	Студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст теми, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
Добре	Студент добре засвоїв теоретичний матеріал, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного
Задовільно	Студент в основному опанував теоретичними знаннями теми, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища
Незадовільно	Студент не опанував навчальний матеріал теми, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані

Сума балів за всі різновиди навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, диференційованого заліку	для заліку	
90-100	Відмінно	Зараховано	A
82-89	Добре		B
74-81			C
64-73			D
60-63	Задовільно		E
35-59	Незадовільно, з можливістю повторного складання	Не зараховано, з можливістю повторного складання	Fx
0-34	Незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Базові

1. Васильков В. Г. Організація і управління процесами виробництва: навч. посіб. / В. Г. Васильков, Н. В. Василькова; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун–т ім. Вадима Гетьмана». – К. : КНЕУ, 2011. – 503 с.
2. Гриньова В. М. Організація виробництва [Текст] : підручник / В. М. Гриньова, М. М. Салун. – Київ : Знання, 2009. – 582 с.
3. Козик В. В. Організація виробництва: навч. посіб. / В. В. Козик, А. С. Гавриляк. – К. : Знання, 2011. – 222 с.
4. Організація виробництва [Текст] : підручник / В. О. Онищенко, О. В. Редкін, А. С. Старовірець, В. Я. Чевганова. – Київ : Лібра, 2008. – 360 с.
5. Свелеба Н. А. Організація виробництва: навч. посіб. / Н. А. Свелеба; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. – Л. : Вид-во Львів. комерц. акад., 2012. – 383 с.

Допоміжні

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
2. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
3. Закон України «Про сертифікацію продукції і послуг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
4. ДСТУ Б.А. 1.1-40-94. Показники якості і методи оцінки рівня якості продукції. Терміни та визначення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://profidom.com.ua/>
5. Бахтінова А. П. Організація виробництва. Практикум : навчальний посібник / А. П. Бахтінова, О. О. Гиль, Л. О. Гришина – Львів : Новий світ – 2000, 2008. – 216 с. – (Вища освіта в Україні).
6. Білоконенко В. І. Організація виробництва: конспект лекцій. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2005. – 180 с.
7. Боровик М. В. Проблемы снижения инновационной активности промышленных предприятий / Бізнес Інформ. № 12 (2), Харків : ИД «ИНЖЭК», 2009. – С. 16 – 19.
8. Василенко В. О. Виробничий (операційний) менеджмент : Навч. посібник / В. О. Василенко, И. І. Ткаченко. – 2-ге вид. випр. і доп.. – Київ : Центр навч. л-ри, 2005. – 532 с.
9. Плоткін Я. Д. Виробничий менеджмент [Текст] : навчальний посібник, зб. вправ / Я. Д. Плоткін, І. Н. Пащенко; Державний ун. «Львівська політехніка», Інститут підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів. – Львів : [б.в.], 1999. – 258 с.
10. Воронкова А. Е. Управлінські рішення в забезпеченні конкурентності підприємства : організаційний аспект : монографія / А. Е. Воронкова, Н. Г. Калюжная, В. І. Отенко. – Харків : ВД «ИНЖЕК», 2008. – 512 с.

11. Гейтс Б. Бизнес со скоростью мысли [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.litmir.net/br/?b=143>

12. Генкин Б. М. Организация, нормирование и оплата труда на промышленных предприятиях: Учебник для вузов. – Москва : Издательство НОРМА, 2003. – 400 с.

13. Гриньова В. М. Адміністративне управління трудовим потенціалом. Навчальний посібник / В. М. Гриньова, М. М. Новікова, М. М. Салун, О. М. Красноносова; [За ред. докт. екон. наук, проф. В. М. Гриньової]. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2004. – 428с.

14. Економіка підприємства. Збірник засобів діагностики : навчально-практичний посібник / [М. В. Афанасьєв, М. В. Боровик, І. Я. Іпполітова та ін.] За заг. ред. канд. екон. наук, професора Афанасьєва М. В. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2013. – 112 с.

15. Економіка підприємства : Підручник / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. Ф. Покропивного. – Київ : КНЕУ, 2003. – 608 с.

16. Економіка підприємства : підручник / М. В. Афанасьєв, О. Б. Плоха. – Харків, ВД «ІНЖЕК», 2013. – 664 с.

17. Єгупов Ю. А. Організація виробництва на промисловому підприємстві: навчальний посібник / Ю. А. Єгупов. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.

18. Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до початку ХХ ст. : навч. посіб. / за ред. В. В. Козюка, Л. А. Родіонової. – Київ : Знання, 2011. – 566 с.

19. Історія економіки та економічної думки : ХХ – початок ХХІ ст. : навч. посіб. / за ред. В. В. Козюка, Л. А. Родіонової. – Київ : Знання, 2011. – 582 с.

20. Капінос Г. І. Операційний менеджмент [Текст] : навч. посіб./ Г. І. Капінос, І. В. Бабій – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 352 с.

21. Комарницький Б. М. Системи контролю виробничих процесів в ринкових умовах [Електронний ресурс] // Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mimi/2011_3_1/3_4.pdf

22. Концептуальні засади управління підприємством як економічною системою : монографія / В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, С. К. Потьомкін. – Харків : ХНЕУ, 2007. – 414 с.

23. Трут О. О. Операційний менеджмент [Текст] : підручник / О. О. Трут. – Київ : Академвидав, 2013. – 348 с. – (Альма-матер).

24. Организация и планирование производства на машиностроительных предприятиях / Е. Г. Либерман, Ю. Е. Звягинцев, А. Н. Золотарев, В. В. Кононенко, Г. М. Макарова, С. У. Олейник/ Под ред. д-ра екон. наук проф. Е.Г. Либермана. – Москва, Издательство «Машиностроение», 1967. – 606 с.

25. Организация производства и управление предприятием : Учебник / О. Г. Туровец, М. И. Булгаков, В. Б. Родионов и др. под ред. О. Г. Туровца. – Москва : ИНФРА – М, 2003. – 528 с.

26. Организация производства на предприятии : Учебник для технических и экономических специальностей / Под ред. О. Г. Туровца и Б. Ю. Сербиновского. – Ростов-на-Дону : МарТ, 2002. – 646 с.

- 27.** Організація виробництва [Текст] : підручник / В. О. Онищенко, О. В. Редкін, А. С. Старовірець, В. Я. Чевганова. – Київ : Лібра, 2008. – 360 с.
- 28.** Організація виробництва. Підручник для Вузів / В. Л. Дикань, О. Г. Дейнека, Д. І. Ковалев, В. В. Компанієць, І. М. Писаревський, І. В. Ченобровка. – Харків: ТОВ «Олант», 2002. – 288 с.
- 29.** Організація виробництва. Практикум [Текст] : навч. посібник / В. О. Онищенко, О. В. Редкін, А. С. Старовірець, В. Я. Чевганова – Київ : Лібра, 2005. – 376 с.
- 30.** Організація виробництва [Текст] : навч. посібник / В. Г. Васильков. – Київ: КНЕУ, 2005. – 524 с.
- 31.** Організація виробництва: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / В. Г. Васильков, Л. М. Дзюбенко – Київ : КНЕУ, 2003. – 241 с.
- 32.** Організація виробництва : навчальний посібник / В. Г. Пасічник, О. В. Акіліна – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 248 с.
- 33.** Гриньова В. М. Організація виробництва [Текст] : підручник / В. М. Гриньова, М. М. Салун. – Київ : Знання, 2009. – 582 с.
- 34.** Організація виробничого процесу в часі та просторі. Потокowe виробництво. Навч. пос. / В. І. Подвігіна, В. О. Гуревич – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 136 с.
- 35.** Петрович Й. М. Організація виробництва : Підручник / Й. М. Петрович, Г. М. Захарчин. – Львів : «Магнолія 2006», 2008. – 400 с.
- 36.** Петрович Й. М. Організація виробництва : Практикум / Й. М. Петрович, Г. М. Захарчин, С. О. Буняк. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 336 с.
- 37.** Производственный менеджмент [Текст] : учебник для вузов / С. Д. Ильенкова, А. В. Бандурин, Г. Я. Горбовцов; Ред. С. Д. Ильенкова. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 583 с.
- 38.** Управління соціальним розвитком промислових підприємств. Монографія / В. М. Гриньова, М. М. Новікова, М. В. Боровик. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 160 с.
- 39.** Фатхутдинов Р. А. Организация производства [Текст] : учеб. / Р. А. Фатхутдинов. – Москва : ИНФРА-М, 2002. – 672 с. – (Высшее образование).
- 40.** Форд Г. Моя жизнь, мои достижения [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://n-t.ru/ri/fr/mz.htm>
- 41.** Цигилик І. І., Мозіль О. І., Кірдякіна Н. В. Економіка й організація виробництва (навчальний посібник у схемах, формулах і таблицях). – Київ, Центр навчальної літератури, 2006. – 167 с.
- 42.** Шепеленко Г. И. Экономика, организация и планирование производства на предприятии: Учебное пособие для студентов экономических факультетов и вузов. 5-е изд., доп. и переработ / Г. И. Шепеленко. – Москва : ИКЦ «МарТ», 2004. – 608 с.
- 43.** Экономика труда (социально-трудовые отношения) / Под ред. Н. А. Волгина, Ю. Г. Одегова. – Москва : Изд-во «ЭКЗАМЕН», 2003. – 736 с.

Навчальне видання

Методичні вказівки до
до самостійної роботи
з навчальної дисципліни

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

*(для студентів усіх форм навчання
напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства
та слухачів другої вищої освіти за спеціальністю
7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності))*

Укладачі: **НОВІКОВА** Марина Миколаївна
БОРОВИК Марина Вікторівна

Відповідальний за випуск *М. М. Новікова*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2015, поз. 357 М

Підп. до друку 11.12.2015 р.
Друк на ризографі
Зам. №

Формат 60х84/16
Ум. друк. арк. 2,3
Тираж 50 пр.

Виконавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК 4705 від 28.03.2014 р.